

til meget nøje at tage Hensyn til Af-sætningsforholdene og Prisforholdene for Materialet for hvert Sted; thi paa det ene Sted kan Materialet jo have en høj Værdi, og paa det andet Sted kan det være saa godt som værdiløst; det er det, man skal huske paa. Jeg tror derfor, at det vilde være heldigt, om man fik en saadan Bestemmelse ind, og det har man ogsaa haft i den tidligere Lovgivning; det har man i Ekspropriationsloven for Jærnbannerne, og man har det allerede i Forordningen af 13de December 1793; allerede der peges der for Taksationsmændene paa, at de skulle give nøje Agt paa, hvor Produkterne i Nærheden af Købstæderne have højere Værdi. Der er altsaa ikke noget i Vejen for, at man her saa skarpt og bestemt som muligt kunde indføre Bestemmelser, som kunde sikre det offentlige mod at faa alt for store Byrder. Under alle Omstændigheder mener jeg altsaa, at vi maa tage vel mod dette Lovforslag; vi maa virkelig paa-skønne den smukke Maade, hvorpaa den højtærede Indenrigsminister her er kommen Folketinget i Møde. Hvis det gennemføres med Varsomhed, tror jeg, at det vil gøre megen Gavn og aldrig volde nogen Skade. Lovforslaget vil ikke, som man har frygtet, paalægge det offentlige aldeles forfærdelige Byrder. Det kan naturligvis virke paa forskellig Maade paa de forskellige Steder. I min Hjemstavn vil der, som jeg sagde, slet ingen Byrder blive paalagt og heller ikke i Nabokommunerne; men det kan jo maaske være anderledes andre Steder. Det vil under alle Omstændigheder være et stort Gode at faa alle de herhen hørende gamle, forældede og spredte Bestemmelser samlede i en kort og overskuelig Form; det vil være et Gode at faa Amtskommuner og Sognekommuner stillede paa lige Fod med Hensyn til Retten til at erhverve Vejmateriale, hvilket de hidtil ikke have været, og det vil endelig være et stort Gode at sikre det offentlige og de private en vis fast bestemt Ret og at bringe hele Retstilstanden paa dette Omraade i nøjere Overensstemmelse med den saa meget omtalte § 82 i Grundloven. Jeg tillader mig altsaa at anbefale, at vi tage vel mod Lovforslaget, og at vi efter en grundig Behandling i et Udvalg se at faa det ophøjet til Lov endnu i denne Samling.

J. Hage: Nu have vi jo hørt de to forskellige Opfattelser, den, om jeg saa maa sige, lidt socialistiske, som det ærede Medlem for Storehedinge (Sv. Høgsbro) fremsatte — jeg mener ikke i nogen ond Be-

tydning; tværtimod, jeg har endogsaa en stærk Sympati for Momenter i hans Opfattelse — ogsaa den mere privatejendomsretlige Opfattelse, som den sidste ærede Taler fremsatte. Forholdet er imidlertid ikke det, at Staten, som det førstnævnte ærede Medlem udtalte, har en Medvejendomsret eller en Højhedsret eller noget lignende netop over disse Materialier; den kan aldeles ikke sammenstilles med Forstrandsretten, som det ærede Medlem i en anden Forbindelse vilde sammenstille den med. Der er ingen Tvivl om, forekommer det mig, at efter hele den historiske Udvikling og hele vor Lovgivning tilhører Gruset og Stenene Ejeren af den vedkommende Ejendom lige saa vel som Træerne, der staa paa Ejendommen, det Korn, han dyrker, det Kul, Kridt, Kalk, Ler, eller hvilket som helst andet Materiale han mulig maatte finde. Han har tidligere haft akkurat den samme Raadighed over Gruset og Stenene, og der er kun i et enkelt Tilfælde gjort en Undtagelse. I Slutningen af forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede har man nemlig, fordi man i stor Maalestok skulde anlægge Veje, og fordi Materialet dertil var af ringe Værdi, og endelig — hvad der vel var Hovedgrunden — fordi man ganske manglede kontante Penge i Kassen, fundet det praktisk og naturligt — og egentlig temmelig ligegyldigt for Befolkningen — at indføre den Bestemmelse, at de vedkommende skulde aflevere Grus og Sten uden at faa Erstatning undtagen for Jordspildet, idet man mente, at de fuldt ud fik Erstatning gennem de gode Veje, som jo alle kom til at benytte. Jeg tror altsaa, at det ærede Medlem har gjort for meget ud af Lovgivningen i denne Retning. At man paa andre Omraader, hvor Staten virkelig har reserveret sig en Ejendoms- eller Højhedsret, f. Eks. Forstrandsretten, bør holde paa, at den private ikke faar mere, end man skal have, deri kan jeg ganske sympatisere med det ærede Medlem, og hvis Staten virkelig havde haft en Ejendomsret eller havde forbeholdt sig en saadan fra gammel Tid, vilde jeg paa ingen Maade være med til at forære den private noget, give ham en Gave, som det ærede Medlem udtrykte sig. Jeg tror, at Forholdet er, som jeg her har udtalt, at det er en Undtagelse, man paa en Tid, da det paagældende Materiale ingen Værdi havde, har gjort for at faa en Ende paa Sagen paa den mest praktiske Maade, og at det nu staa som en Urimelighed, en Abnormitet, en Besyn-derlighed, som Folk ikke kunne forstaa,